

ПРОСТОРОВЕ ПЛАНУВАННЯ ЯК ІНСТРУМЕНТ УПРАВЛІННЯ ТЕРИТОРІАЛЬНИМ РОЗВИТКОМ ГРОМАДИ: ЕКОЛОГІЧНІ АСПЕКТИ

Олейнікова І.О., студентка 4 курсу, спеціальність 193 «Геодезія та землеустрій», Національний університет біоресурсів і природокористування України, м. Київ

Науковий керівник: Мединська Н.В., д.е.н , доцент

Сьогодні у контексті децентралізації все гостріше постає питання забезпечення спроможності територіальних громад, невід’ємним складником чого виступає просторовий розвиток. Це, у свою чергу, актуалізує необхідність дослідження просторового планування, адже саме раціональна організація

системи просторового планування формує сприятливе підґрунтя для його соціально-економічного розвитку [1].

Система територіального планування в Україні поряд з системою землеустрою та землевпорядкування адміністративно-територіальних утворень історично становили і становлять систему державного планування використання земель їх охорони на перспективу.

В умовах глобалізації економічних процесів, розширення регіональної інтеграції, що посилюється зростання антропогенного впливу на земельні та інші природні ресурси, а також пошуку шляхів поліпшення середовища життєдіяльності людей територіальне планування стає все більш затребуваним і дієвим інструментом в реалізації цілей і завдань сталого розвитку. Його відмінна риса – інтегруюча роль, яка об'єднує в єдине ціле зусилля всіх сфер господарської діяльності та управління, спрямовані на досягнення економічної ефективності, соціального благополуччя та екологічної безпеки на конкретних територіях.

Актуальність територіально-просторового планування розвитку землекористування в Україні визначали зростаюча в країнах світу прихильність до сталого розвитку, підвищений інтерес до управління земельними ресурсами та розвитком територій. Раціональна організація системи територіально-просторового планування сприяє соціально-економічному розвитку відповідних територій, особливо об'єднаних територіальних громад, підвищення якості життя населення. Для сучасної України особливо важливі розробки з комплексного управління розвитком землекористування та територій, оптимальної організації життєвого простору.

Найбільший інтерес представляє досвід просторового розвитку землекористування в країнах-членах Європейського Союзу (ЄС), хоча і в них поки немає єдиної моделі організаційної структури, її слід створювати стосовно до конкретних умов і цілей розвитку.

Тому потрібні вдосконалення теоретичних і методичних положень територіально-просторового планування розвитку землекористування, що дозволяють збільшити базу оподаткування і збір бюджетних доходів, залучити інвестиції в розвиток територіальних громад, створити ефективну систему забезпечення прав гарантій для суб'єктів земельних відносин. Основними складовими територіального розвитку землекористування є зонування земель за типами землекористування, формування сталого землекористування землеустрій, оптимізація структури земельних угідь, екологізація, капіталізація та соціалізація землекористування. Також велике значення має розвиток правового, адміністративно-землевпорядного, економічного та соціальнопсихологічного методів, які утворюють систему раціонального та

ефективного землекористування, що враховує реальний стан та пріоритети розвитку економіки [2].

На даний час в Україні землевпорядне, містобудівне та інше планування територій не є єдиною діяльністю. Їх не можна назвати просторовим плануванням у його європейському розумінні. Наразі найбільш законодавчо врегульованими є містобудівне та землевпорядне планування [3].

За визначенням М. Федорченка, просторове планування – це регламентоване законодавством України планування територій, здійснюване в контексті масштабної містобудівної діяльності із дотриманням правового режиму земель, атмосферного повітря, вод, надр, флори і фауни, визначеного відповідними актами законодавства України [4].

У даному визначенні досить вдало наголошено на екологічному аспекті просторового планування, що є малодослідженим питанням у правовій науці. Треба відштовхуватись від того, що просторове планування надає географічного виразу екологічній політиці суспільства. Не дивлячись на спільність екологічних проблем усіх населених пунктів країни, конкретний набір негативних чинників і гострота їх прояву є неоднаковими у межах сільських населених пунктів та на сільських територіях та на територіях міст. У межах останніх значно більш виражений характер має збільшення навантаження на верхній, лесовий шар геологічного середовища внаслідок будівництва.

Спостерігається суттєве просідання ґрунту тощо. Це має бути враховане при здійсненні просторового планування. Крім того, планування територій та, зокрема, їх зонування (переважно на місцевому та «локальному» рівні) встановлює види та параметри дозволеного використання нерухомості, фіксує параметри якості середовища у відповідних зонах. У той же час, дозволене в межах певних територій (зон) використання земельних ділянок стимулює діяльність у напрямках, що покращують існуюче становище. Розвиток органічного сільськогосподарського виробництва буде здійснюватися прискореними темпами за умови формування економічного механізму стимулювання розширеного відтворення даного сегменту аграрної сфери як логічно упорядкованої сукупності методів, інструментів та важелів фінансово-кредитного, бюджетно-податкового та консультативно-регламентного спрямування, які закладуть необхідні стимули для суб'єктів аграрного підприємництва щодо переходу окремих виробництв на органічну основу.

За допомогою засобів просторового планування «влада» може досить ефективно запроваджувати вимоги до використання екобезпечних засобів при організації міського середовища, розміщенні елементів благоустрою тощо.

Просторове планування в Україні має (у перспективі) здійснюватись на єдиних засадах, бути організаційно та інституційно поєднаним. Цьому поки що

заважають, зокрема: відсутність єдиної державної стратегії та концепції використання територій; відсутність коштів у бюджетах всіх рівнів; законодавча неврегульованість [3].

Отже, просторове планування, як інструмент управління територіальним розвитком громади, має великий потенціал для забезпечення екологічно стійкого та ефективного розвитку. Розуміння та врахування екологічних аспектів у процесі планування може сприяти створенню гармонійного та життєздатного середовища для сучасних та майбутніх поколінь.

Список використаних джерел

1. Просторове планування як інструмент управління територіальним розвитком громади. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://pravoisuspilstvo.org.ua/archive/2022/3_2022/19.pdf
2. Третяк А.М., Третяк В.М., Прядка Т.М., Третяк Н.А. Навчальний посібник: Територіально-просторове планування землекористування. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://rep.btsau.edu.ua/bitstream/BNAU/.pdf>
3. Екологічні аспекти просторового планування. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://www.academia.edu/10437843/>
4. Федорченко М. Законодавство України про просторове планування та його практична реалізація / М.Федорченко: доповідь для семінару з питань регіонального планування територій та їхнього використання в Німеччині і в Україні (17 вересня 2008 року). – К.: ІРЦ «Реформування земельних відносин в Україні, 2008 – 21 с.
5. Ісаченко Н.В., Паламарчук Л.В., Матвійчук О.В. Перспективи впровадження зонінгу для управління земельними ресурсами в Україні. *Агросвіт*. №2011. №24. С. 13–15.
6. Isachenko N.V. Land zoning features in settlements. *Землеустрій, кадастр і моніторинг земель*. 2012. №3-4. С. 33–39.
7. Мединська Н.В. Публічність містобудівної документації, як передумова ефективного громадського контролю за розвитком урбаністичних систем. *Землеустрій, кадастр і моніторинг земель*. 2016. №1–2. 41–46.
8. Мединська Н.В., Колганова І.Г., Задорожня Н.М. Еколого-економічна оцінка використання земель населених пунктів. *Агросвіт*. 2017. №21. С. 26–29.
9. Krasnova Yuliia, Golovko Liudmyla, Hunko Liudmyla, Medynska Nataliia, Sandeep Kumar. (2022). An assessment of the legal framework governing land ownership is evolving in Ukraine. *Materialstoday: proceedings*. Volume 49. Part 8. P. 3619–3623. URL: <https://www.sciencedirect.com/science/article/pii/S2214785321055978#>.

10. Tretiak A.M., Hunko L.A., Medynska N.V., Hetmanchyk I.P. (2022). A Significance of Method of Design of Land Use of Local Eco-Network Structural Elements. *International Journal of Advanced Science and Technology*. 29, 6s, P. 1094–1100.

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ БІОРЕСУРСІВ
І ПРИРОДОКОРИСТУВАННЯ УКРАЇНИ**

**ЗБІРКА НАУКОВИХ ПРАЦЬ
МІЖНАРОДНОЇ НАУКОВО-ПРАКТИЧНОЇ КОНФЕРЕНЦІЇ МОЛОДИХ
ВЧЕНИХ, СТУДЕНТІВ ТА АСПІРАНТІВ
ЗЕМЛЕУСТРІЙ І ТОПОГРАФІЧНА ДІЯЛЬНІСТЬ В УМОВАХ ВІЙНИ ТА
ПІСЛЯВОЄННОГО ВІДНОВЛЕННЯ І ЗМІНИ КЛІМАТУ"**

**7 - 8 березня 2024 р.
м. Київ, Україна**

УДК 332.3:528.4:551.583 «364» «366»

Друкується за рішенням Вченої ради факультету землевпорядкування Національного університету біоресурсів і природокористування України, протокол № 8 від 19 квітня 2024 року

Рецензенти:

Євсюков Т.О. – доктор економічних наук, професор;

Кошель А.О. – доктор економічних наук, доцент;

Мединська Н.В. – доктор економічних наук, доцент.

Землеустрій і топографічна діяльність в умовах війни та післявоєнного відновлення і зміни клімату (GEOPOINT - 2024). Збірка наукових праць Міжнародної науково-практичної конференції молодих вчених, студентів та аспірантів (м. Київ, 7-10 березня 2024 р.) / За науковою редакцією проф. Ковальчука І.П. К.: Вид. центр НУБІП, 2024. 223 с.

У збірці наукових праць подаються результати досліджень, присвячених ролі землевпорядкування і топографо-геодезичних та картографічних вишукувань у вирішенні проблем відбудови пошкоджених і зруйнованих російськими військами в період неоголошеної України війни поселень, об'єктів інфраструктури, сільськогосподарських і лісогосподарських угідь, гідротехнічних, енергетичних, водогосподарських та промислових споруд, природозаповідних, історико-культурних та інших складових навколишнього середовища України. Також висвітлюються питання, пов'язані з дослідженням впливу змін клімату на стан і використання земельних та водних ресурсів.

Для фахівців у сфері геодезії, картографії та землеустрою, екологів, географів, працівників аграрного сектору, природоохоронних установ, органів місцевого самоврядування.

За зміст публікацій, достовірність викладених наукових фактів відповідальність несуть автори.

Відповідальний за макетування і друк: доц. **Бутенко Є.В.**

I

S

B

N

©Колектив авторів

© Національний університет біоресурсів і природокористування України, 2024